

საქართველოს მთავრობის
დადგენილება

გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ

„გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-13 მუხლის მე-2- პუნქტისა და 29-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის საფუძველზე,

მუხლი 1. დამტკიცდეს „გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესი“, დანართთან ერთად.

მუხლი 2. დადგენილება ამოქმედდეს -----

DRAFT

გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესი

მუხლი 1. რეგულირების მიზანი

1. „გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესის“ (შემდგომში - წესი) მიზანია „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის (შემდგომში - „კანონი“) დანართი N2-ით გათვალისწინებული საქმიანობებისთვის გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის მოცულობის განსაზღვრის კრიტერიუმების, პროცედურისა და გამოსაყენებელი ფინანსური უზრუნველყოფის სახეების დადგენა.
2. ამ მუხლის პირველი პუნქტი არ ვრცელდება „კანონის“ მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევებზე.

მუხლი 2. ტერმინთა განმარტება

ამ წესის მიზნებისთვის მასში გამოყენებულ ტერმინებს აქვთ შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) საქმიანობა - „კანონის“ N2 დანართით (გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობები) განსაზღვრული საქმიანობები;

ბ) შემთხვევა - მდგომარეობა, როცა სახეზეა გარემოსთვის მიყენებული მნიშვნელოვანი ზიანი. შემთხვევა მოიცავს სამრეწველო ავარიასაც;

გ) ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება - ფინანსური ინსტრუმენტები, ან სხვა ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება, გარემოსთვის მიყენებული მნიშვნელოვანი ზიანის გამოსასწორებელი ღონისძიებების განხორციელების ხარჯის დასაფარად;

დ) გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის რისკების შეფასება - საქმიანობის შედეგად გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება, დამუშავება და განფასება;

ე) დაზღვევა - გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის სახე, რომლის დროსაც, დაზღვევის ხელშეკრულებით, დამზღვევი ვალდებულია აანაზღაუროს დაზღვეული ზიანი, დამდგარი შედეგიდან გამომდინარე, ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. თუ დაზღვევა ადგენს ფიქსირებულ დაზღვეულ თანხას, დამზღვევი ვალდებულია გადაიხადოს სადაზღვევო თანხა ან განახორციელოს სხვა ქმედება. სადაზღვევო პოლისის მფლობელი ვალდებულია გადაიხადოს სადაზღვევო შენატანი (პრემია);

ვ) პასუხისმგებლობის დაზღვევა - სადაზღვევო ხელშეკრულება, რომლითაც დამზღვევი გასცემს სადაზღვევო პოლისს, რომელიც ათავისუფლებს სადაზღვევო პოლისის მიმღებს დაზღვეული ვალდებულებისგან, სადაზღვევო პერიოდის განმავლობაში. დამზღვევი თავისუფლდება პასუხისმგებლობისგან, თუ სადაზღვევო პოლისის მფლობელი განზრახ განახორციელებს ისეთ ქმედებას, რომელიც იწვევს პასუხისმგებლობას მესამე პირის წინაშე;

ზ) საბანკო გარანტია - ბანკის ან სადაზღვევო კომპანიის მიერ გაცემული გარანტია აღნიშნულ ინსტიტუტსა და საქმიანობის განმახორციელებელს შორის გაფორმებული შეთანხმების მიხედვით, რომლის შესაბამისად, ბანკი ან სადაზღვევო კომპანია იძლევა თანხმობას, რომ „კანონით“ განსაზღვრული კომპეტენტური ორგანოს - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო

სამართლის იურიდიული პირის - გარემოს ეროვნული სააგენტოს სახელზე გასცეს შესაბამისი თანხა, თუ საქმიანობის განმახორციელებელი არ შეასრულებს გარემოსდაცვით ვალდებულებას, რომელიც მითითებულია შეთანხმებაში;

თ) არსებითი ცვლილება - ტექნოლოგიის, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება, გაფართოება (მათ შორის, წარმადობის გაზრდა), რამაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება იქონიოს ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე;

მ) დეპარტამენტი - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი;

ნ) სააგენტო - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - გარემოს ეროვნული სააგენტო.

მუხლი 3. გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის სავალდებულო ფინანსური უზრუნველყოფა

1. „კანონის“ მე-13 მუხლის შესაბამისად, გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განმახორციელებელი პირი (გარდა საბიუჯეტო დაწესებულებისა) ვალდებულია, საქმიანობის დაწყებისთანავე და საქმიანობის განხორციელებისას ქონდეს შესაბამისი, გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება.

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება საჭიროა:

- ა) საქმიანობიდან გამომდინარე გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების მართვისთვის;
- ბ) გარემოსთვის მიყენებული მნიშვნელოვანი ზიანის გამოსასწორებელი ღონისძიებების განხორციელებისთვის საჭირო ხარჯების დასაფარად.

მუხლი 4. გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის სახეები

1. გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფა შესაძლებელია განხორციელდეს „კანონის“ მე-13 მუხლით გათვალისწინებული ნებისმიერი ფორმით.

2. ფინანსური უზრუნველყოფის სახეები შეიძლება იყოს:

- ა) დაზღვევა, რომელიც გაცემულია საქართველოში მოქმედი სადაზღვევო კომპანიის მიერ;
- ბ) საბანკო გარანტია, რომელიც გაცემულია საქართველოში უფლებამოსილი სუბიექტის მიერ.

3. ფინანსური უზრუნველყოფის სახეები შეიძლება იყოს ალტერნატიული, ან ერთმანეთის შემავსებელი, როგორც თანხის მოცულობით, ასევე უზრუნველყოფილი შემთხვევებით.

მუხლი 5. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების წარდგენა

1. საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია, „კანონის“ მე-13 მუხლის შესაბამისად, სააგენტოს წარუდგინოს ფინანსური უზრუნველყოფის ოდენობა, რომელიც გაანგარიშებულია ამ წესის დანართის (გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასებაზე დაფუძნებული ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების გამოთვლა) მიხედვით.

2. სააგენტო უზრუნველყოფს საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ წარმოდგენილი გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ხარჯების და შემდგომ, ფინანსური უზრუნველყოფის ოდენობის შეთანხმებას. შეთანხმებული გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ხარჯები წარმოადგენს ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალებებისთვის მოსათხოვი თანხის ოდენობას.

3. სააგენტოს მიერ ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ხარჯების შეთანხმების შემდეგ, საქმიანობის განმახორციელებელი, ამ წესის მე-4 მუხლის მიხედვით, განსაზღვრავს ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების სახეს და სააგენტოს წარუდგენს ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების შესახებ შესაბამის წინადადებას. ამ მიზნით საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია სააგენტოს წარუდგინოს ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების გამცემის მიერ წერილობით დადასტურებული ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება.

4. სააგენტო ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების შესახებ საქმიანობის განმახორციელებლის მიერ წარდგენილ წინადადებას იხილავს 30 კალენდარული დღის ვადაში და თუ ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება სათანადო და საკმარისია, ითანხმებს მას. იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური უზრუნველყოფის შემოთავაზებულ საშუალებას სააგენტო სათანადოდ და საკმარისად არ მიიჩნევს, იგი უფლებამოსილია, დასაბუთებული გადაწყვეტილებით, საქმიანობის განმახორციელებელს შესაბამისი ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების წარმოდგენა მოთხოვოს.

5. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების შესახებ ინფორმაცია, რომელიც სააგენტოს მიეწოდება, „საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის“ შესაბამისად, კონფიდენციალურია. სააგენტოსთვის შესაბამისი ინფორმაციის წარდგენაზე და ამ ინფორმაციის სისწორეზე პასუხისმგებელია საქმიანობის განმახორციელებელი.

მუხლი 6. ფინანსური უზრუნველყოფით გარანტირებული პასუხისმგებლობა

1. ფინანსური უზრუნველყოფა მიმართული უნდა იყოს კონკრეტულად და ექსკლუზიურად გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის უზრუნველსაყოფად, რაც გამომდინარეობს საქმიანობის განმახორციელებელი პირის საქმიანობიდან.

2. ფინანსური უზრუნველყოფა, რომელიც ამ წესით რეგულირდება, დამოუკიდებელია ნებისმიერი სხვა შემთხვევისა და პასუხისმგებლობისგან (სისხლისსამართლებრივი, სამოქალაქოსამართლებრივი, ადმინისტრაციულსამართლებრივი) და შესაბამისად, არ უნდა შემცირდეს სხვა ხარჯებით და მოთხოვნებით.

3. ფინანსური უზრუნველყოფა არ მოიცავს კომპენსაციას მესამე პირებისთვის, რომელთაც გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის გამომწვევი შემთხვევის შედეგად ზიანი მიადგათ.

მუხლი 7. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალებით გარანტირებული ხარჯები

ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება, რომელიც წარდგენილია ამ წესის მე-5 მუხლის მიხედვით, უზრუნველყოფს იმ ხარჯების დაფარვას, რომლებიც გამომდინარეობს საქმიანობის განმახორციელებლის შემდეგი ვალდებულებებიდან:

ა) გარემოსთვის მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენების პრევენცია/შერბილების ღონისძიებების განხორციელება;

ბ) გარემოსთვის მიყენებული მნიშვნელოვანი ზიანის გამოსასწორებელი ღონისძიებების (მათ შორის, საკომპენსაციო გამოსასწორებელი ღონისძიებების და სანაცვლო/ადეკვატური გამოსწორებელი ღონისძიებების) განხორციელება.

მუხლი 8. ფინანსური უზრუნველყოფის ოდენობის განახლება, ფინანსური უზრუნველყოფის წარდგენის ვადა

1. საქმიანობის განმახორციელებელი სუბიექტის ცვლილების ან საქმიანობის არსებითი ცვლილების შემთხვევაში საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებულია განახლოს ფინანსური უზრუნველყოფა, ამ წესის მე-5 მუხლით განსაზღვრული პროცედურის შესაბამისად.
2. საქმიანობის განმახორციელებელმა ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება სააგენტოში უნდა წარადგინოს საქმიანობის დაწყებამდე (გარდამავალი დებულება).

მუხლი 9. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების მოქმედების ვადა

1. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება უნდა ამოქმედდეს არაუგვიანეს საქმიანობის დაწყების მომენტიდან და ძალაში უნდა იყოს საქმიანობის განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში.
2. სააგენტო და დეპარტამენტი უფლებამოსილი არიან, პერიოდულად გადაამოწმონ ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების მოქმედების ვადა. ამ მიზნით, სადაზღვევო კომპანია, ფინანსური ინსტიტუტი და საქმიანობის განმახორციელებელი ვალდებული არიან, უფლებამოსილ ორგანოს მოთხოვნისთანავე მიაწოდონ ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალებასთან დაკავშირებული ყველა საჭირო ინფორმაცია.

მუხლი 10. გარდამავალი დებულება

„კანონის“ დანართი N2-ით გათვალისწინებული საქმიანობის განმახორციელებელი პირი, რომელმაც აღნიშნული საქმიანობა 2023 წლის 1 ივლისამდე დაიწყო, ვალდებულია ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება სააგენტოში 2023 წლის 1 ივლისამდე წარადგინოს.

დანართი

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასებაზე დაფუძნებული ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების გამოთვლა

1. ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების განსაზღვრა, გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების საფუძველზე, მოიცავს შემდეგ სამ ძირითად ეტაპს:

- ა) გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება (რისკების იდენტიფიცირება; რისკების ანალიზი; რისკების შეფასება);
- ბ) გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების დამუშავება;
- გ) ხარჯების იდენტიფიცირება და რაოდენობრივი დათვლა/ყველაზე უარესი სცენარის განფასება.

2. პირველი ეტაპი - გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება არის სტანდარტული რისკების შეფასების პროცედურა, რომელიც მოიცავს რისკების იდენტიფიცირებას, რისკების ანალიზს და რისკების შეფასებას.

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების ამოცანაა გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების იდენტიფიცირება და განფასება (ზეგავლენა ზედაპირული წყალზე, მიწაზე, ბიომრავალფეროვნებაზე). გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება არ უნდა მოიცავდეს მხოლოდ ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების რისკებს.

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასება უნდა განხორციელდეს დამოუკიდებელი და სათანადოდ კვალიფიციური პირის მიერ. გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასებისას შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს სტანდარტების საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ შემუშავებული სტანდარტები (ISO 31000, ISO 31010 და შესაბამისი ISO სახელმძღვანელო 73) ან სხვა სტანდარტები, კონკრეტული დანადგარების კატეგორიებისთვის.

იმ შემთხვევაში, თუ საქმიანობის გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების პროცედურა უკვე განხორციელდა სხვა კანონმდებლობის შესაბამისად, სააგენტომ შესაძლებელია მოითხოვოს აღნიშნული გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების განახლება, ამ წესის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით.

2.1. გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების პროცედურა მოიცავს შემდეგ ქვეეტაპებს:

- ა) რისკების იდენტიფიცირება;
- ბ) რისკების ანალიზი;
- გ) რისკების შეფასება.

2.1.1. რისკების იდენტიფიცირება.

რისკების იდენტიფიცირებისას ხდება მოსალოდნელი რისკების სისტემური იდენტიფიცირება, მიმდები გარემოს სენსიტიურობის და საქმიანობის გარემოზე პოტენციური ზემოქმედების განსაზღვრა (როგორც საქმიანობის ობიექტის მშენებლობის, ასევე, ობიექტის ექსპლუატაციის ეტაპზე).

საქმიანობიდან გამომდინარე ყველა რისკის იდენტიფიცირებისთვის შესაძლებელია გამოყენებული იქნას ამ დანართის ცხრილი 1-ში (საქმიანობასთან დაკავშირებული მონაცემები) და მე-2 ცხრილში (საქმიანობიდან გამომდინარე რისკები) წარმოდგენილი მონაცემები.

საქმიანობასთან დაკავშირებული მონაცემები

პარამეტრი	მონაცემების მოთხოვნა
საქმიანობის განხორციელების ტერიტორია	- საქმიანობის მასშტაბი, აღწერა და საწარმოო პროცესი - საქმიანობის ხანგრძლივობა და ტერიტორიაზე არსებული გარემოს მდგომარეობა - ლიცენზიის/ნებართვის/ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სფეროში გაცემული შესაბამისი აღმკურნელი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დეტალები - ტერიტორიის ინფრასტრუქტურის მიმოხილვა - ნედლეულის და სხვა მასალების დასაწყობების და მართვის დეტალები - გარემოს დამაბინძურებელი ფაქტორები (მათ შორის, ემისიების მასშტაბი და სახეობა) - შემარბილებელი ღონისძიებების მიმოხილვა (მ.შ. გამწმენდი ნაგებობები და სხვ.) - ნარჩენებთან დაკავშირებული ინფორმაცია (მ.შ. წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობები, რაოდენობა, მოცულობა, ინფორმაცია მათი მართვის შესახებ)
საქმიანობის განხორციელების ანალიზი	- გარემოსდაცვითი მართვის სისტემები - შესაბამისობის ისტორია - განხორციელების ისტორია - შემთხვევების (ინციდენტების) ისტორია
გარემოს სენსიტიურობა	- მონიტორინგის შედეგები ზედაპირულ წყალზე (მ.შ. ჰიდრომორფოლოგიური ცვლილებები, რაოდენობა, ხარისხი), ან მიწისქვეშა წყლის მონიტორინგის შედეგები (მ.შ. ნიადაგის ნებისმიერი დაბინძურება) და ინფორმაცია მათი დაბინძურების შესახებ - ზედაპირული წყლის სიახლოვე - საქმიანობის განხორციელების შედეგად, ზედაპირულ წყალში დაგეგმილი ან დაუგეგმავი ჩაშვებების იდენტიფიცირება - ზემოქმედება მოსახლეობაზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე, მ.შ. მჭიდროდ დასახლებულ ტერიტორიასთან - ინფორმაცია დაცულ ტერიტორიებთან და საერთაშორისო ქსელში ჩართულ ტერიტორიებთან სიახლოვის და ზემოქმედების შესახებ - ზემოქმედება/ზეგავლენა ბიომრავალფეროვნებაზე (მ.შ. მცენარეთა და ცხოველთა სახეობები, ჰაბიტატები, ეკოსისტემები)

საქმიანობიდან გამომდინარე რისკები

პროცესი	პოტენციური რისკები
საწვავის დასაწყობება	- საწვავის დაღვრა ავზის გადმოტვირთვა/მიწოდების დროს - მიწისქვეშა ავზებიდან/მილსადენებიდან დანაკარგები, ზედაპირულ წყალში ჩაღვრა - მიწისქვეშა ავზებიდან/მილსადენებიდან დანაკარგები, მიწისქვეშა წყლის ან/და ნიადაგის დაბინძურება - მიწისქვეშა ავზებიდან/მილსადენებიდან დანაკარგები, ჩამდინარე წყლების გამწმენდ ნაგებობაში ჩაღვრა - მიწისზედა ავზებიდან დანაკარგები, მიწის დაბინძურება - მიწისზედა მიწებიდან დანაკარგები, მიწის დაბინძურება
ტვირთის დასაწყობება და მართვა	- საწვავის დაღვრა ავზის გადმოზიდვის/მიწოდების დროს - დანაკარგები დასაწყობებულ ავზებიდან, ზედაპირულ წყალში ჩაღვრა - დანაკარგები დასაწყობებულ ავზებიდან, მიწისქვეშა წყლის ან/და ნიადაგის დაბინძურება - დანაკარგები დასაწყობებულ ავზებიდან, ჩამდინარე წყლების გამწმენდ ნაგებობაში ჩაღვრა - დანაკარგები მიწებიდან - შუალედური ავზებიდან გაჟონვა გადაზიდვის/დასაწყობების დროს - ერთმანეთთან შეუთავსებელი ქიმიური ნივთიერებების დასაწყობება

პროცესი	პოტენციური რისკები
წარმოება	- ავარია/ინციდენტები, რაც იწვევს ემისიებს წყალში, ნიადაგში ან/და ჰაერში - სხვა ემისიები - ერთმანეთთან შეუთავსებელი ქიმიური ნივთიერებების შერევა
ბუნებრივი საფრთხეები. ამინდი	- წყალდიდობა-წყალმოვარდნა, შტორმი, მეწყერი, ღვარცოფი, თოვლის ზვავი, გვალვა და სხვ. - წყალდიდობა, რამაც უკონტროლო წყალჩაშვება გამოიწვია - ზემოქმედება ტექნოლოგიურ პროცესზე და ექსტრემალურად დაბალი ტემპერატურა - ელექტრომომარაგების გათიშვა
ნარჩენების მართვის პრაქტიკა	- ნარჩენების (მ.შ. სახიფათო ნარჩენების) არასწორი კლასიფიკაცია - გაჟონვა ნარჩენის ავზიდან, ზემოქმედება ზედაპირულ, მიწისქვეშა წყალზე ან/და ნიადაგზე - ტერიტორიაზე ნარჩენი ნავთობის/ნახმარი ზეთის დაღვრა/გაჟონვა - ნარჩენების განთავსების ობიექტის მთლიანობის დარღვევა და ზემოქმედება მიწისქვეშა, ზედაპირულ წყალზე ან/და ნიადაგზე - არასახიფათო ნარჩენები, რომლებიც დაბინძურებულია სახიფათო ნარჩენებით

სანიაღვრე ქსელი	- მყარი ნაწილაკების ზედაპირული წყლის ობიექტში გადაჭარბებული ჩაშვება
წყლის გამწმენდი სისტემა	- დანაკარგები და გადმოდინება მიწისზედა ავზებიდან და მილსადენებიდან - დანაკარგები და გადმოდინება მიწისქვეშა ავზებიდან და მილსადენებიდან - არაგეგმიური ან ზენორმული ჩაშვება, რომელიც არღვევს პროცესს - გამწმენდი ნაგებობიდან საერთო საკანალიზაციო სისტემაში უნებართვო ჩაშვება - გამწმენდი ნაგებობიდან შეუსაბამო ჩაშვება წყალარინების ქსელში - გამწმენდი ნაგებობიდან შეუსაბამო ჩაშვება ზედაპირული წყლის ობიექტში
ხანძარი	- ხანძარი: ემისიები ჰაერში, ხანძრის ლიკვიდაციისთვის გამოყენებული წყლის წყალარინების ქსელში, ზედაპირულ წყალში ან მიწისქვეშა წყალში ჩაშვება
ტრანსპორტი	- სატრანსპორტო საშუალებების ავარიის შედეგად გარემოსთვის მიყენებული ზიანი
მძიმე მემკვიდრეობა	- პოლიქლორირებული ბიფენილების (PCB) შემცველი დანადგარები, გაჟონვის პოტენციალი - აზბესტის შემცველი მასალები - ისტორიული მიწისქვეშა ან ნიადაგის დაბინძურება

2.1.2. რისკების ანალიზი

რისკების ანალიზის დროს ხდება იდენტიფიცირებული რისკების დადგომის ალბათობის და მათი მოსალოდნელი შედეგების განსაზღვრა.

რისკების ანალიზი იწყება რისკების კლასიფიკაციის კრიტერიუმების იდენტიფიცირებით, რომელსაც რისკების ანალიზი ეფუძნება.

ამ დანართის მე-3 ცხრილში (რისკების კლასიფიკაციის ცხრილი - ალბათობა) მოცემულია შემთხვევის დადგომის ალბათობის რანგირება, ხოლო მე-4 ცხრილში (რისკების კლასიფიკაციის ცხრილი - შედეგები) შემთხვევის დადგომისას გარემოზე ზემოქმედების შედეგები.

შემთხვევის დადგომის ალბათობის და გარემოზე ზემოქმედების შედეგების რანგირება ერთობლივად წარმოადგენს რისკებისთვის შესაბამისი ქულების მინიჭების საფუძველს. რისკების შესაფასებლად გამოიყენება ამ დანართის მე-3 და მე-4 ცხრილები.

იდენტიფიცირებული რისკები უნდა დაჯგუფდეს რისკების შეფასების ფორმაში და შეფასდეს მათი დადგომის ალბათობის მიხედვით, რისკების კლასიფიკაციის ცხრილებით გათვალისწინებული თანმიმდევრობით. რისკების ანალიზი ხორციელდება ამ დანართის მე-5 ცხრილის (რისკების ანალიზი) შესაბამისად.

რისკების კლასიფიკაციის ცხრილი - ალბათობა

რანგირება	ა ლ ბ ა თ ო ბ ა	
	კატეგორია	აღწერა
1	ძალიან დაბალი	შემთხვევის დადგომის ძალიან დაბალი შანსი
2	დაბალი	შემთხვევის დადგომის დაბალი შანსი
3	საშუალო	შემთხვევის დადგომის საშუალო შანსი
4	მაღალი	შემთხვევის დადგომის მაღალი შანსი
5	ძალიან მაღალი	შემთხვევის დადგომის ძალიან მაღალი შანსი

რისკების კლასიფიკაციის ცხრილი – შედეგები

რანგირება	შ ე დ ე გ ი	
	კატეგორია	აღწერა
1	უმნიშვნელო	გარემოზე ზემოქმედების არარსებობა ან გარემოს უმნიშვნელო ცვლილება
2	მცირე	მცირე ზემოქმედება/ლოკალიზებული ან შემაწუხებელი
3	საშუალო	გარემოზე საშუალო ზემოქმედება
4	ძირითადი	გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება
5	მასიური	მასიური ზემოქმედება დიდ ტერიტორიაზე, შეუქცევადი საშუალოვადიან პერსპექტივაში

რისკების ანალიზი

რისკის საიდენტიფიკაციო ნომერი	პროცესი	პოტენციური რისკი	გარემოზე ზემოქმედება	შედეგის რანგირება	შედეგების საფუძველი	ალბათობის რანგირება	ალბათობის საფუძველი	რისკის ქულა (შედეგი გამრავლებული ალბათობაზე)

2.1.3. რისკების შეფასება

რისკების შეფასების დროს ხდება რისკების რანგირება/დახარისხება და შესაძლო შედეგების პრიორიტეტიზაცია, ამ დანართის მე-6 ცხრილის (რისკების შეფასების ცხრილი) შესაბამისად.

რისკების შეფასების ცხრილი

რისკის საიდენტიფიკაციო ნომერი	პროცესი	პოტენციური რისკები	გარემოზე ზემოქმედება	შედეგების რანგირება	ალბათობის რანგირება	რისკის ქულა (შედეგი გამრავლებული ალბათობაზე)

2.2. რისკების მატრიცა მე-7 ცხრილში (რისკების მატრიცა - შედეგები) სხვადასხვა ფერით არის მონიშნული იმისთვის, რომ მოხდეს თითოეული რისკის თვალსაჩინო განსაზღვრა და რისკების დამუშავება მათი პრიორიტეტულობის გათვალისწინებით.

რისკების მატრიცის მიხედვით:

- წითელ ზონაში არსებული რისკები მოითხოვს პრიორიტეტულ დამუშავებას;
- ქარვისფერ ზონაში არსებული რისკები მოითხოვს დამუშავებას შემარბილებელი ან მართვითი ღონისძიებებით;
- მწვანე ზონაში არსებული რისკები მიუთითებს განგრძობადი დაკვირვების და რეგულარული მონიტორინგის საჭიროებაზე, ან ხარჯეფექტიანობის შემთხვევაში - შემარბილებელი ღონისძიებების განხორციელებაზე, რისკების შესამცირებლად.

რისკების მატრიცა - შედეგები

ალბათობა	ძალიან მაღალი	5					
	მაღალი	4					
	საშუალო	3					
	დაბალი	2					
	ძალიან დაბალი	1					
			უმნიშვნელო	მცირე	საშუალო	ძირითადი	მასიური
			1	2	3	4	5

3. მეორე ეტაპი: გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების დამუშავება

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების დამუშავება არის პროცესი რისკების შესარბილებლად, რისკების გამორიცხვით, ან რისკების დადგომის ალბათობის ან მოსალოდნელი შედეგების შემცირებისთვის.

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების დამუშავების პროცესის მიზანია იმ ღონისძიებების განაცხადის მომზადება, რომლებიც უნდა განხორციელდეს საქმიანობის ფარგლებში გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების მინიმუმამდე დაყვანისთვის. ამ მიზნით დგება ღონისძიებების განაცხადი (ცხრილი 8: ღონისძიებების განაცხადი), რომელშიც თითოეული გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკისთვის გათვალისწინებულია სათანადო და მიღწევადი შემარბილებელი ღონისძიება, დასრულების თარიღის მითითებით.

ღონისძიებების განაცხადი

რისკის საიდენტიფიკაციო ნომერი	პოტენციური რისკი	რისკის ქულა	შემარბილებელი ღონისძიებები	შედეგი	ქმედება	დასრულების თარიღი	მესაკუთრე/საკონტაქტო პირი

4. მესამე ეტაპი: ხარჯების იდენტიფიცირება და რაოდენობრივი დათვლა/ყველაზე უარესი სცენარის განფასება

გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების ამ ეტაპზე ხდება გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკებიდან გამომდინარე ხარჯების იდენტიფიცირება და რაოდენობრივი დათვლა/ყველაზე უარესი სცენარის განფასება

4.1. ყველაზე უარესი სცენარის იდენტიფიცირება

ყველაზე უარესი სცენარი წარმოადგენს გარემოსთვის ზიანის მიყენების შესაძლო შემთხვევას, რომელიც იწვევს მაქსიმალური მოცულობის გარემოსდაცვით პასუხისმგებლობას. ყველაზე უარესი სცენარი არის შედეგი, რომელიც ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალებით უნდა დაიფაროს, დროთა განმავლობაში.

ყველაზე უარესი სცენარი წარმოადგენილია ყველაზე მაღალი ქულის მქონე გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკით. ამ შემთხვევაში, გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკი უნდა იყოს ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების საფუძველი და უნდა მოხდეს მისი დეტალური დათვლა და განფასება მომდევნო - 4.2. ქვეპუნქტის (ყველაზე უარესი სცენარის განფასება) მიხედვით.

თუ ორ ან მეტ გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკს მაქსიმალური ქულები მიენიჭება, უნდა ჩატარდეს დამატებითი ანალიზი მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანი გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის გამოსავლენად, მისი დათვლისა და განფასებისთვის. ამასთან, ამ ანალიზის დროს ალბათობა მხედველობაში არ მიიღება. მას შემდეგ, რაც გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკი შესაძლებლად მიიჩნევა, ის გათვალისწინებული უნდა იყოს გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასებაში და ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების განსაზღვრა ხორციელდება მხოლოდ შედეგის მიხედვით.

4.2. ყველაზე უარესი სცენარის განფასება

შესაძლო ყველაზე უარესი სცენარის განფასებისას უნდა მოხდეს დეტალური განფასება და ხარჯების ანალიზი. ყველაზე უარესი სცენარის განფასების პროცესში პირველი ეტაპი არის შესაძლო ყველაზე უარესი სცენარის დადგომის შემთხვევაში გარემოს მოსალოდნელი დანაკარგების დეტალური აღწერა, შემდეგი მონაცემების მიხედვით:

- ა) გარემოს დანაკარგების ტიპები;
- ბ) გარემოს დანაკარგების რაოდენობა;
- გ) ზემოქმედების გზები;
- დ) გარემოზე ზემოქმედების სახე და მასშტაბი;
- ე) კონტროლის და გამოსწორებისთვის საჭირო ღონისძიებები.

განფასება უნდა მოიცავდეს გარემოსთვის ზიანის მიყენების შემთხვევის ყველა გარემოსდაცვით ასპექტს (საქმიანობის/ქმედების შეწყვეტა, შემდგომი ემისიის/დაბინძურების პრევენცია, ემისიის/დაბინძურების აღმოფხვრა).

განფასება არ მოიცავს გარემოსთვის ზიანის მიყენების შემთხვევასთან დაკავშირებულ შესაძლო სხვა, არა გარემოსდაცვით ხარჯებს (მაგ: სამართლებრივი ხარჯები/ჯარიმები, საქმიანობის შეჩერება) (მე-9 ცხრილი: ყველაზე უარესი სცენარის განფასება).

ყველაზე უარესი სცენარის განფასება

ქმედებები	აღწერა	რაოდენობა	ერთეული	ერთეულის ფასი (ლარი)	ხარჯი (ლარი)	ერთეულის ფასის წყარო
მთლიანი ხარჯი (ლარი)						
გაუთვალისწინებელი ხარჯის % (ლარი)						
მთლიანი ხარჯი, გაუთვალისწინებელი ხარჯის ჩათვლით						

გაუთვალისწინებელი ხარჯი ემატება მთლიან თანხას იმისთვის, რომ შესაძლებელი იყოს ხარჯის დათვლა გაუთვალისწინებელი გარემოებებისთვის.

ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება უნდა შეირჩეს კომბინირებული გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის მიხედვით, რომელიც ითვალისწინებს ყველაზე უარეს სცენარს. ეს არის მაქსიმალური გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობა, რომელიც შეიძლება დადგეს და შესაბამისად, ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალებაც ასეთი შემთხვევის მიხედვით განისაზღვრება.

ი ნ ფ ო რ მ ა ც ი ა

„გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესის შესახებ“

საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტზე

„გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი (შემდგომში - პროექტი) შემუშავდა „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის (შემდგომში - კანონი) საფუძველზე.

კანონის მე-13 მუხლით (გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფა) გათვალისწინებულია ამ კანონის №2 დანართით („გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობები“) გათვალისწინებული საქმიანობის განმახორციელებელი პირის ვალდებულება - საქმიანობის დაწყებისთანავე და მისი განხორციელებისას ჰქონდეს შესაბამისი, გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალება. ამავე კანონის 29-ე მუხლით საქართველოს მთავრობას დაევალა, 2023 წლის 1 ივლისამდე მიიღოს დადგენილება „გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის წესის შესახებ“. აღნიშნულის საფუძველზე შემუშავდა წარმოდგენილი პროექტი, რომლის მიზანია, ზემოთმითითებული საქმიანობებისთვის გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის მოცულობის განსაზღვრის კრიტერიუმების, ფინანსური უზრუნველყოფის წარდგენის წესის და აღნიშნულთან დაკავშირებული სხვა საკითხების მოწესრიგება. კერძოდ, პროექტით განსაზღვრება გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის ფინანსური უზრუნველყოფის სახეები, ფინანსური უზრუნველყოფის ოდენობის გამოანგარიშების, უფლებამოსილ ორგანოში წარდგენა/შეთანხმების წესი, ფინანსური უზრუნველყოფით დაფარული პასუხისმგებლობის ფარგლები, ფინანსური უზრუნველყოფის განახლების წესი, მისი მოქმედები ვადის საკითხებს და ა.შ. ასევე, პროექტს ახლავს დანართი (ფინანსური უზრუნველყოფის საშუალების კალკულაცია), რომელიც გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკების შეფასების საფუძველზე ადგენს ფინანსური უზრუნველყოფის ოდენობის განსაზღვრის მეთოდოლოგიას/პროცედურას, კანონის მე-13 მუხლით დადგენილი, რისკების შეფასების პროცესის ეტაპების (რისკების შეფასება; რისკების დამუშავება; ხარჯების იდენტიფიცირება და რაოდენობრივი დათვლა განფასება ყველაზე უარესი სცენარისთვის) მიხედვით.